

NAV KLASIFICĒTS
~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

**Informatīvais ziņojums „Par līgumu noslēgšanu ar valsts akciju sabiedrības
“Privatizācijas aģentūra” valdes locekļiem saistībā ar to pieņemtajiem
lēmumiem par akciju sabiedrību „Parex banka” un akciju sabiedrību
„Citadele banka””**

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2010.gada 27.jūlija sēdē (prot. Nr.38 80.§ 6.punkts) doto uzdevumu, Ekonomikas ministrija ir sagatavojusi izskatīšanai Ministru kabineta sēdē informatīvo ziņojumu „Par līgumu noslēgšanu ar valsts akciju sabiedrības “Privatizācijas aģentūra” valdes locekļiem saistībā ar to pieņemtajiem lēmumiem par akciju sabiedrību „Parex banka” un akciju sabiedrību „Citadele banka”” (turpmāk – Informatīvais ziņojums), Ministru kabineta sēdes protokollēmuma projektu „Par akciju sabiedrības „Parex banka” un akciju sabiedrības „Citadele banka” pārvaldi” un tam pievienoto līgumu projektu starp Latvijas Republiku, valsts akciju sabiedrību „Privatizācijas aģentūra” (turpmāk – Aģentūra) un Aģentūras valdes locekļiem par garantijām, ka valsts atlīdzinās visus iespējamus kaitējumus un izdevumus Aģentūras valdes locekļiem, kas saistīti ar trešo personu prasībām pret valdes locekļiem saistībā ar tās pieņemtajiem lēmumiem akciju sabiedrības „Parex banka” restrukturizācijas un sniegtā valsts atbalsta ietvaros (turpmāk – Līgumu projekts).

I. Aģentūras statuss slēdzot tiesiskus darījumus saistībā ar akciju sabiedrību „Parex banka” un akciju sabiedrību „Citadele banka”

1) Aģentūra ir valsts kapitālsabiedrība (valstij pieder visas balsstiesīgās akcijas), kura kā privāto tiesību subjekts darbojas atbilstoši Komerclikumam un likumam „Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām” (turpmāk – Kapitālsabiedrības likums). Saskaņā ar likumu „Par valsts un pašvaldību īpašumu objektu privatizāciju” (turpmāk – Privatizācijas likums) 9.panta ceturto un piekto daļu, Aģentūras akciju turētājs ir Ekonomikas ministrija, un ekonomikas ministrs ir Aģentūras akciju turētāja pārstāvis.

Pamatojoties uz Kapitālsabiedrības likuma 75.panta otro daļu, ekonomikas ministrs pilda Aģentūras akcionāru sapulces funkcijas. Savukārt Aģentūras akcionāru sapulces kompetence ir uzskaitīta Kapitālsabiedrības likuma 76.panta pirmajā daļā. Tāpat valsts (Ministru kabineta personā) kā akcionāra kompetence ir noteikta Kapitālsabiedrības likuma 77.pantā. Savukārt, Komerclikuma 301.panta pirmā un otrā daļa nosaka, ka akciju sabiedrības valde ir sabiedrības izpildinstitūcija, kura vada un pārstāv sabiedrību, kā arī atbild par sabiedrības

NAV KLASIFICĒTS

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

1

EMZino_310311_MK; Informatīvais ziņojums „Par līgumu noslēgšanu ar valsts akciju sabiedrības “Privatizācijas aģentūra” valdes locekļiem saistībā ar to pieņemtajiem lēmumiem par akciju sabiedrību „Parex banka” un akciju sabiedrību „Citadele banka””

*Reklamācija par pameļojumiem; EM 04.08.2023. vēstule Nr.4-12/2023/4665 N
I.Stafecka 09.05.2025.*

NAV KLASIFICĒTS
~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

komercdarbību. Līdz ar to Aģentūras valde ir tā institūcija, kas vada Aģentūras darbību, un valstij kā akcionāram ir ierobežotas tiesības ietekmēt Aģentūras darbu.

Turklāt, saskaņā ar Komerclikuma 137.panta pirmo un otro daļu Aģentūra neatbild par akcionāra (valsts) saistībām, bet akcionārs (valsts) neatbild par Aģentūras saistībām.

2) Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 40.panta otro daļu privātpersonai, t.sk. valsts kapitālsabiedrībai, pārvaldes uzdevumu var deleģēt ar ārēju normatīvo aktu vai līgumu, ja tas paredzēts ārējā normatīvajā aktā.

Atbilstoši Privatizācijas likuma 5.panta pirmajai daļai valsts Aģentūru dibināja, lai ar šī instrumenta palīdzību organizētu valsts īpašumu objektu un zemesgabalu privatizāciju. Tādejādi Aģentūra veica komercdarbību, kas pamatā saistīta ar pakalpojuma sniegšanu valstij (izpilda tai deleģētos uzdevumus) – nodrošina valsts īpašumu objektu un zemesgabalu privatizāciju (Privatizācijas likuma 8.panta pirmā daļa). Laika gaitā Aģentūra valstij papildus sāka sniegt atsevišķus pakalpojumus (izpildīja tai deleģētos uzdevumus), piemēram, saskaņā ar Ministru kabineta 2003.gada 5.februāra noteikumu Nr.71 „Privatizācijas sertifikātu piešķiršanas un privatizācijas sertifikātu kontu atvēršanas noteikumi” 5.punktu uzraudzīja un nodrošināja privatizācijas sertifikātu emitēšanu un izmantošanu. Aģentūras kā privāto tiesību subjekta darbībām, kas veiktas izpildot tai ar ārējo normatīvo aktu deleģētos valsts pārvaldes uzdevumus, ir publisko tiesību raksturs.

3) Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.februāra sēdē lemto (prot. Nr.14 1.§) un pamatojoties uz Aģentūras valdes 2009.gada 25.februāra lēmumu Nr.34/176 “Par akciju pirkuma līguma noslēgšanu ar valsts akciju sabiedrību “Latvijas Hipotēku un zemes banka” par akciju sabiedrības “Parex banka” akciju iegādi”, Aģentūra un valsts akciju sabiedrība „Latvijas Hipotēku un zemes banka” 2009.gada 25.februārī noslēdza akciju pirkuma līgumu, saskaņā ar kuru Aģentūra iegādājās 85,15% no akciju sabiedrības „Parex banka” (turpmāk – Parex banka) apmaksātā un reģistrētā pamatkapitāla.

Savukārt, ņemot vērā Ministru kabineta 2010.gada 1.jūnija sēdē lemto (prot. Nr.28 57.§) un pamatojoties uz Aģentūras valdes 2010.gada 19.jūnija lēmumu Nr.114/522 “Par akciju sabiedrības “Citadele banka” dibināšanu”, Aģentūra nodibināja akciju sabiedrību „Citadele banka” (turpmāk – Citadeles banka).

Aģentūra gan iegādājoties Parex bankas akcijas, gan dibinot Citadeles banku ir rīkojusies privāto tiesību jomā un kā privāto tiesību subjekts, jo minētie tiesiskie darījumi nav pamatoti uz Aģentūrai deleģēta valsts pārvaldes uzdevuma un minētā rīcība nerada ne tiesības, ne pienākumus valstij.

Cita starpā, pamatojoties uz iepriekš minēto, arī citi pakārtotie tiesiskie darījumi, ko Aģentūra ir slēgusi saistībā ar Parex bankas un Citadeles bankas pārvaldi un to akciju atsavināšanu, kā arī noguldījumiem Parex bankā un Citadeles

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

2

EMZino_310311_MK; Informatīvais ziņojums „Par līgumu noslēgšanu ar valsts akciju sabiedrības “Privatizācijas aģentūra” valdes locekļiem saistībā ar to pieņemtajiem lēmumiem par akciju sabiedrību „Parex banka” un akciju sabiedrību „Citadele banka””

NAV KLASIFICĒTS

bankā ir slēgti privāto tiesību jomā un, slēdzot šos darījumus, Aģentūra nedarbojas kā deleģētu valsts pārvaldes uzdevumu pildītāja Valsts pārvaldes iekārtas likuma izpratnē. Līdz ar to Aģentūras valdes locekļi, pieņemot lēmumus, kas saistīti ar Parex banku un Citadeles banku, nerīkojas kā valsts amatpersonas Valsts pārvaldes iekārtas likuma izpratnē. Pamatojoties uz Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 8.punktu amatpersona šā likuma izpratnē ir fiziskā persona, kura vispārīgi vai konkrētajā gadījumā ir pilnvarota pieņemt vai sagatavot pārvaldes lēmumu. Šā panta 7.punkts nosaka, ka pārvaldes lēmums ir individuāls tiesību akts, kas vērsts uz tiesisku seku nodibināšanu, grozīšanu, konstatēšanu vai izbeigšanu valsts pārvaldes jomā. Kā jau iepriekš norādījām, Aģentūras valdes locekļi, pieņemot lēmumus, kas saistīti ar Parex banku un Citadeles banku, nepieņem vai nesagatavo pārvaldes lēmumu, bet to veiktās darbības, t.sk. pieņemtie lēmumi, tiek apspriestas atbilstoši privāttiesiskajiem nosacījumiem.

Nemot vērā visu iepriekš minēto, Aģentūras valdes locekļi civiltiesiskajā kārtībā ir atbildīgi par tiesiskajām sekām, kas rodas no viņu pieņemtajiem lēmumiem un rīcību saistībā ar Parex bankas restrukturizāciju un atbalsta sniegšanu Citadeles bankai un Parex bankai.

II Aģentūras valdes locekļu tiesiskie riski lēmumu pieņemšanā saistībā ar Parex banku un Citadeles banku

1. Finanšu riski

Pamatojoties uz Ministru kabineta sēdēs lemtu, t.i. Ministru kabineta 2009.gada 24.marta sēdes protokollēmums (prot. Nr.21 76.§), Ministru kabineta 2010.gada 23.februāra sēdes protokollēmums (prot. Nr.10 86.§), Ministru kabineta 2010.gada 1.jūnija sēdes protokollēmums (prot. Nr.28 57.§) un Ministru kabineta 2010.gada 30.novembra sēdes protokollēmums (prot. Nr.69 80.§), Latvijas Republika un Aģentūra ir noslēgusi aizdevuma līgumus, kurā Aģentūra no Latvijas Republikas ir aizņēmusies naudas līdzekļus par kopējo summu 419 881 049,77 eiro, t.i. ekvivalenti 295 094 081,30 latiem. Aizdevumu Aģentūra, ievērojot Ministru kabineta lemtu, izmantoja gan noguldījumu veikšanai Parex bankā un Citadeles bankā, gan palielinot Parex bankas un Citadeles bankas pamatkapitālu (apmaksāja banku emitētās akcijas).

Cita starpā, Ministru kabinets lemjot par aizdevuma sniegšanu Aģentūrai, pielēma sekojošo:

1) ar Ministru kabineta 2009.gada 24.marta sēdes protokollēmumu (prot. Nr.21 76.§ 5.punkts) pieņemt zināšanai informāciju par riskiem saistībā ar Aģentūras aizņēmuma ņemšanu, lai nodrošinātu Parex bankas kapitāla pietiekamību;

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

2) ar Ministru kabineta 2010.gada 23.februāra sēdes protokollēmumā (prot. Nr.10 86.§ 8.punkts) pieņēma zināšanai informāciju par riskiem saistībā ar Aģentūras aizņēmuma ņemšanu, lai nodrošinātu Parex bankas kapitāla pietiekamību. Tāpat noteica, ka Aģentūras valde nav atbildīga, ja minētā aizdevuma atdošana nav iespējama no Aģentūras neatkarīgu apstākļu dēļ;

3) ar Ministru kabineta 2010.gada 1.jūnija sēdes protokollēmumu (prot. Nr.28 57.§ 9.punkts) noteica, ka Aģentūras valdes locekļi neatbild par zaudējumiem, kas nodarīti Aģentūrai, ja minētā aizdevuma atdošana nav iespējama no Aģentūras valdes locekļiem neatkarīgu iemeslu dēļ, jo Aģentūras valdes locekļi rīkojas saskaņā ar Ministru kabineta lēmumu. Ekonomikas ministrijai kā Aģentūras akciju turētājam saskaņā ar Kapitālsabiedrības likuma 34.pantu un Komerclikuma 173.pantu lemt par Aģentūras valdes locekļu atbrīvošanu no atbildības, ja šī protokollēmuma 4.punktā minētā aizdevuma atdošana nav iespējama no Aģentūras valdes locekļiem neatkarīgu iemeslu dēļ;

4) ar Ministru kabineta 2010.gada 30.novembra sēdes protokollēmumu (prot. Nr.69 80.§ 11.punkts) noteica, ka Ekonomikas ministrija kā Aģentūras akciju turētāja, ievērojot likuma „Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām” 34.pantā un Komerclikuma 173.pantā noteiktos ierobežojumus atbrīvošanai no atbildības, var lemt par Aģentūras valdes locekļu atbrīvošanu no atbildības, ja šī protokollēmuma 4.punktā minētā aizdevuma atdošana nav iespējama no Aģentūras valdes locekļiem neatkarīgu iemeslu dēļ.

Tāpat Ministru kabineta 2010.gada 1.jūnija sēdē (prot. Nr.28 57.§ 5.punkts) tika nolemts, ka, finanšu ministram, izsniedzot aizdevumu Aģentūrai, līdz 2010.gada beigām nepiemērot aizdevumam noteikto procentu likmi par aizdevuma izmantošanu. Šobrīd Latvijas Republikai, Valsts kases personā, sešos mēnešos maksājamā procentu summa par sniegtajiem aizdevumiem (ievērojot iepriekš minēto atbrīvojumu no procentu maksājumiem) ir apmēram 1 900 000 eiro.

Ministru kabineta 2010.gada 30.novembra sēdē (prot. Nr.69 80.§ 1.punkts) Ministru kabinets pieņēma zināšanai ekonomikas ministra iesniegto informatīvo ziņojumu par Aģentūras, Citadeles bankas un Parex bankas finansēšanas struktūru 2011.gadā un turpmākajos gados, kur noteikts, ka visi iepriekš Aģentūrai izsniegtie aizdevumi, kas tika izmantoti ieguldījumam Parex bankas un Citadeles bankas pamatkapitālā, tiks kapitalizēti 2011.gadā. Aģentūra samaksās uzkrātos procentus par Valsts kases izsniegtā aizdevuma izmantošanu līdz 2011.gadam, bet procenti no 2011.gada sākuma līdz Valsts kases izsniegtā aizdevuma kapitalizācijas brīdim tiks kapitalizēti. Savukārt agrāk Aģentūrai izsniegtā aizdevuma daļa, kas tika izmantota ieguldījumam Citadeles bankas subordinētā kapitālā, paliek kā Valsts kases aizdevums ar procentu likmi, kas ir vienāda ar Aģentūras Citadeles bankai piešķirtā subordinētā aizdevuma procentu likmi, kas nedrīkst būt zemāka par sekojošu komponentu summu: Valsts kases aizņemšanās izmaksas (5 gadu EUR

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

4

EMZino_310311_MK; Informatīvais ziņojums „Par līgumu noslēgšanu ar valsts akciju sabiedrības “Privatizācijas aģentūra” valdes locekļiem saistībā ar to pieņemtajiem lēmumiem par akciju sabiedrību „Parex banka” un akciju sabiedrību „Citadele banka””

SWAP likmes + pēdējās Latvijas eiroobligācijas uzcenojums), papildu kredīta riska uzcenojums 0,735% (vidējais 5 gadu CDS uzcenojums A kredītriska reitinga banku kategorijai) un pievienotā komisijas maksa 2% pēc ECB rekomendācijām par rekapitalizācijas instrumentu cenošanu (uz šo brīdi 8,161% kopējā likme subordinētajam aizdevumam). Iespējamajai Parex bankas pamatkapitāla palielināšanai sākot ar 2011.gadu Aģentūras pamatkapitāls tiks palielināts par tādu pašu apjomu. Katru individuālo lēmumu par Aģentūras pamatkapitāla palielināšanu un Parex bankas pamatkapitāla palielināšanu pieņem Ministru kabinets, ievērojot attiecīgajā gadā kapitalizācijai faktiski nepieciešamo līdzekļu apjomu. Aģentūras saņemtie līdzekļi no Citadeles bankas un/vai Parex bankas pārvaldīšanas (t.sk. dividendes, likvidācijas kvotas) vai akciju atsavināšanas, kas pārsniedz summu, kura nepieciešama atbilstošo norēķinu veikšanai ar Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem, ir ieskaitāmi valsts budžetā.

Taču teorētiski var pastāvēt iespēja, ka noteiktā brīdī Aģentūra var nespēt pildīt saistības, jo Aģentūras pamatkapitāla palielināšana ir kārtējā gada valsts budžeta likumā iekļaujamā pozīcija. Likumdevējam nav saistoši Ministru kabineta pieņemtie lēmumi par Aģentūras turpmāko finansēšanas modeli. Likuma „Par valsts budžetu 2011.gadam” 12.pantā ir iekļauti nosacījumi saistībā ar Aģentūras pamatkapitāla palielināšanu 2011.gadā, taču nav garantijas, ka normas attiecībā uz šo jautājumu tiks iekļautas arī nākamo gadu valsts budžeta likumos. Līdz ar to nevar izslēgt situāciju, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 50.pantam par Aģentūru varētu tikt iesniegts maksātnespējas pieteikums. Tiesai lemjot juridiskās personas maksātnespēju, tiek apstiprināts valsts aģentūras “Maksātnespējas administrācija” ieteikts administrators un administrators pārņem personas pārvaldīšanu. Šādā gadījumā, ja Aģentūra nav spējīga atdot ņemtus aizdevumus, Ministru kabineta lēmumi par Aģentūras valdes locekļu atbrīvošanu no atbildības nav saistoši administratoram, jo tā pienākums ir atgūt zaudējumus, kas radušies Aģentūras valdes rīcības rezultātā. Tādejādi, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 63.panta ceturto daļu administratoram ir pienākums izvērtēt un celt tiesā prasības pret Aģentūras pārvaldes institūciju locekļiem vai akcionāriem par zaudējumu atlīdzināšanu Aģentūrai, kas radušos to rīcības rezultātā.

2. Trešo personu prasījumu riski

Ievērojot Ministru kabineta lēmumus, Aģentūras valde ir pieņēmusi atsevišķus lēmumus, kas varētu tieši ietekmēt trešās personas, tajā skaitā Parex bankas mazākuma akcionārus. Piemēram, saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 21.jūlija sēdē lemto (prot. Nr.49 67.§), Aģentūras valde 2009.gada 23.jūlijā pieņēma lēmumu Nr.125/577, kas paredzēja slēgt akcionāru līgumu starp Latvijas

Republiku, VAS „Privatizācijas aģentūra”, akciju sabiedrību „Parex banka” un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku.

Masu medijos ir izskanējusi informācija, ka Parex bankas mazākuma akcionāri vērsīšoties tiesā, iesniedzot prasību par zaudējumu atlīdzināšanu pret personām, kuru rīcības rezultātā zaudējumi ir radušies saistībā ar Parex bankas restrukturizāciju un citām darbībām, kas ir pakārtotas Parex bankas restrukturizācijai un sniegtajam atbalstam. Ievērojot minēto, nevar izslēgt iespēju, ka Parex bankas mazākuma akcionāri, kreditori vai citas trešās personas vērsas tiesā ar prasību pret Aģentūras valdes locekļiem.

Lai arī „sabiedrības valdes locekļiem nav tiešu pienākumu pret sabiedrības kreditoriem un citām trešajām personām; viņi, rīkojoties sabiedrības vārdā, uz tiesas pārstāvniecības pamata rada pret trešo personu tieši pašai sabiedrībai. Tomēr iespējama sabiedrības valdes locekļu delikttiesiskā atbildība trešo personu priekšā (skatīt Civillikuma 1635.-1650.pantam)”¹.

3. Sabiedrības prasības celšanas riski

Aģentūras valdes atbildību pret pašu Aģentūru reglamentē Komerclikums un likums “Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām”.

Aģentūrai jāievēro arī Komerclikuma noteikumi par valdes locekļu darbībām “kā krietnam un rūpīgam saimniekam”. Krietna saimnieka rūpība ietver pienākumu ievērot likumus, ievērot sabiedrības statūtus, ievērot dalībnieku sapulces lēmumus, lojalitāti pret sabiedrību un lojalitāti pret sabiedrības dalībnieku interesēm, bet neaprobežojas ar tiem². Ņemot vērā Komerclikuma 169.panta pirmajā daļā noteikto un minēto, var secināt, ka Aģentūras valde ir pilnībā atbildīga pret Aģentūru par pieņemtajiem lēmumiem un to rezultātā nodarītajiem zaudējumiem, un valdei jārīkojas kā krietnam un rūpīgam saimniekam.

Saskaņā ar Kapitālsabiedrības likuma 34.pantu valdes locekļi neatbild par kapitālsabiedrībai nodarīto zaudējumu, ja viņi rīkojušies saskaņā ar dalībnieka (akcionāra) vai kapitāla daļu turētāja likumīgu lēmumu. Attiecībā uz Aģentūras valdes pieņemtajiem lēmumiem un rīcību saistībā ar Parex banku un Citadeles banku ir „jāpievērš uzmanība diviem aspektiem, no kuriem ir atkarīga normā noteiktā izņēmuma piemērošana. Lai amatpersonas atbildības izņēmums būtu spēkā attiecībā uz sabiedrībai nodarīto zaudējumu, vienlaikus jāpastāv šādiem apstākļiem:

- a) attiecīgā amatpersona rīkojusies saskaņā ar dalībnieku sapulces lēmumu, tātad – nav pārkāpusi šā lēmuma ietvarus. Ja lēmuma ietvari pārkāpti, tad jāvērtē, vai

¹ Komerclikuma komentāri III, A.Strupišs, Rīga: SIA „A.Strupiša juridiskais birojs”, 2003, 146.lpp.

² Turpat, 146.lpp.

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

zaudējums būtu cēlies, ja amatpersona nepārkāptu lēmuma ietvarus, un kādā apmērā zaudējums bija atkarīgs no konkrētā lēmuma ietvaru pārkāpuma;

- b) attiecīgais dalībnieku sapulces lēmumus gan formas, gan arī satura ziņā bijis likumīgs. Lēmums uzskatāms par likumīgu formas ziņā, ja tas (1) pieņemts dalībnieku sapulces kompetences ietvaros un (2) pieņemts likumam un statūtiem atbilstoša procedūrā (sasaukšana, noturēšana informācijas sniegšana, balsošana u.tml.). Lēmums uzskatāms par likumīgu satura ziņā, ja ar to likums netiek pārkāpts pēc būtības (piemēram, pārkāptas kāda subjekta ar likumu aizsargātās tiesības). Lēmuma likumības novērsšana satura ziņā var būt visai problemātiska sabiedrības amatpersonām, jo šā faktora izvērtēšanu prasa noteiktu likumu zināšana. Lielā daļā gadījumu likumu pārkāpums dalībnieka lēmumā būs konstatējams objektīvi, t.i., - neatkarīgi no amatpersonas gribas. Rezultātā amatpersona var būt labā ticībā pildījusi dalībnieku sapulces lēmumu, taču vēlāk izrādījies, ka lēmums nav bijis likumīgs. Burtiski tulkojot normu, sanāk, ka šādā gadījumā amatpersona nevar atsaukties uz savu labo ticību, noņemot no sevis atbildību sabiedrības priekšā”.³

Tā kā Aģentūras akcionāru sapulces un Ministru kabineta kompetence ir visai ierobežota attiecībā uz uzdevuma sniegšanu Aģentūras valdei pieņemt noteiktu lēmumu vai veikt noteiktas darbības, kas saistītas ar Parex bankas un Citadeles bankas akciju pārvaldi, tad valde, ņemot vērā Ministru kabinetā lemtu, pilda savus pienākumus akcionāru (valsts) interesēs un par minēto rīcību atbild sabiedrības priekšā, t.i. neskatoties uz Ministru kabineta lēmumu, akcionārs (valsts) var celt sabiedrības vārdā prasību pret valdes locekli par zaudējumu atlīdzināšanu.

Komerclikuma 173.pants paredz iespēju dalībnieku (akcionāru) sapulcei atbrīvot valdes locekļus no atbildības. Atbrīvošana no atbildības normas izpratnē ietver sevī tikai (1) atbrīvošanu no atbildības pret sabiedrību, bet ne pret citiem subjektiem, (2) atbrīvošana no mantiskās atbildības, bet ne no citiem atbildības veidiem, un (3) atbrīvošanu no atbildības par konkrētas rīcības rezultātā nodarītajiem konkrētiem zaudējumiem, bet ne par iespējamiem zaudējumiem⁴.

Lai arī Ministru kabineta 2010.gada 1.jūnija sēdes protokollēmumā (*prot. Nr.28 57.§ 9.punkts*) ir noteikts, ka Aģentūras valdes locekļi neatbild par zaudējumiem, kas nodarīti Aģentūrai, ja no valsts ņemtā aizdevuma atdošana nav iespējama no Aģentūras valdes locekļiem neatkarīgu iemeslu dēļ, un attiecīgi, Ekonomikas ministrijai kā Aģentūras akciju turētājam saskaņā ar Kapitālsabiedrības likuma 34.pantu un Komerclikuma 173.pantu lemt par Aģentūras valdes locekļu atbrīvošanu no atbildības, ja aizdevuma atdošana nav

³ Komerclikuma komentāri III, A.Strupišs, Rīga: SIA „A.Strupiša juridiskais birojs”, 2003, 151.-152.lpp.

⁴ Turpat, 171.lpp.

iespējama no Aģentūras valdes locekļiem neatkarīgu iemeslu dēļ, tomēr ir jāpastāv zaudējumiem un akcionāru sapulcei ir jāpieņem lēmums.

Atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 7.aprīļa noteikumu Nr.300 „Ministru kabineta kārtības rullis” 2.4.3.apakšpunktam Ministru kabineta sēdes protokollēmums ir iekšējais tiesību akts. Ministru kabineta sēdes protokollēmums ir tikai saistošs amatpersonai vai iestādei, kurai minētajā tiesību aktā sniegts uzdevums, t.i. attiecīgi Ekonomikas ministrijai.

Tomēr cita starpā ir jānorāda, ka Ministru kabinets vai atsevišķu locekļu maiņa var mainīt viedokli koleģiālajā institūcijā par minētā uzdevuma nepieciešamību un attiecīgi atcelt augstāk minēto uzdevumu. Ja izpildās iespējamā situācija ar iekšēja tiesību aktā šķietami sniegtajām garantijām un Aģentūrai rodas zaudējumi saistībā ar pieņemtajiem lēmumiem, akcionāra pārstāvis (Ekonomikas ministrija) var veikt visas nepieciešamās darbības, lai Aģentūras vārdā celtu prasību pret tās valdes locekļiem.

III Līgumu noslēgšanas nepieciešamība, atbilstība normatīvo aktu prasībām par Latvijas Republikas finansiālu saistību uzņemšanos un Līgumu projektā iekļautie būtiskie noteikumi

1. Līgumu noslēgšanas nepieciešamība

Nemot vērā, ka valsts sniedz finansiālu atbalstu Parex bankas restrukturizācijai un Aģentūra ir viens no instrumentiem caur kuru tiek realizēts šis atbalsts, tad valsts kā Aģentūras akcionārs iesaka kāds būtu labākais risinājums kādu konkrētu lēmumu pieņemšanā, kā arī valsts sniedz norādes atsevišķām darbībām, jo noteikts, ka darbības, kas veicamas valsts sniegtā atbalsta ietvaros ir saskaņojamas ar Eiropas Komisiju. Valsts sniegtie norādījumi un kompetence attiecībā uz valsts atbalsta sniegšanu izriet no valsts sniegtajiem apliecinājumiem un uzņemtajām saistībām pret Eiropas Komisiju valsts atbalsta lietas C 26/2009 (ex N 289/2009) par restrukturizācijas atbalstu akciju sabiedrībai „Parex banka” ietvaros. Līdz ar to, lai Aģentūras izpildinstitūcija pieņemtu noteiktus lēmumus, tiek izvērtēta līgumu noslēgšana ar Aģentūras valdes locekļiem (atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 27.jūlija sēdē lemtajam (prot. Nr.38 80.§ 6.punkts), ka valsts atlīdzinās visus iespējamus kaitējumus un izdevumus valdes locekļiem, kas saistīti ar trešo personu prasībām pret valdes locekļiem saistībā ar tās pieņemtajiem lēmumiem Parex bankas restrukturizācijas un sniegtā valsts atbalsta ietvaros). Vienlaicīgi, valsts ir ieinteresēta, lai sniegtais atbalsts tiktu atgūts un valstij neradītu zaudējumus, tamdēļ Ministru kabinets ir pieņēmis Parex bankas restrukturizācijas koncepciju. Šādus līgumus (privāttiesību līgumus) valsts pārvalde slēgtu, lai nodrošinātu savu funkciju izpildi (nodrošinātu finanšu sistēmas

DIENESTA VAJADZĪBĀM

stabilitāti valstī). Jāatzīmē, ka šādu līgumu slēgšana nav pretrunā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu.

Izvērtējot nepieciešamību noslēgt Līgumus, jāņem vērā, ka Latvijas Republika ir lielākais Aģentūras aizdevējs un arī vienīgais akcionārs, kā arī to, ka Ministru kabinetam ir tiesības lemt par Parex bankas valsts atbalsta restrukturizācijas plānu un arī par Aģentūras aizņēmumu atdošanas finansēšanu. Līdz ar to Ministru kabineta kompetencē ir lemšana par jautājumiem, kas saistīti ar būtiskākajiem riskiem, kuru iestāšanās gadījumā būtu jāpiemēro Līgumu noteikumi.

Ņemot vērā un pamatojoties uz visu Informatīvajā ziņojumā minēto, Līgumu slēgšana starp Latvijas Republiku (Finanšu ministrijas un Ekonomikas ministrijas personās), Aģentūru un Aģentūras valdes locekļiem – valdes priekšsēdētāju Ivetu Zalpēteri un valdes locekļiem Gundegu Drēsku, Verneru Lūsi un Egilu Zariņu - būtu nepieciešama, jo Aģentūras valde lēmumus saistībā ar Parex banku un Citadeles banku pieņem, ievērojot Aģentūras akcionāra (Latvijas valsts) intereses.

Šobrīd Latvijas Republikas normatīvie akti vispārīgi neregulē amatpersonu atbildības ierobežošanu un mantiskā kaitējuma kompensēšanu, kas radies amatpersonām, pieņemot lēmumus par kredītiestāžu pārņemšanu un pildot amata pienākumus saistībā ar kredītiestāžu restrukturizāciju, ņemot vērā, ka minētās darbības veiktas valsts interesēs un ar mērķi stabilizēt finanšu situāciju valstī (Aģentūras valdes locekļu gadījums, pieņemot lēmumus saistībā ar Parex bankas pārņemšanu un restrukturizāciju). Līdz ar to, Aģentūras valdes locekļu aizsargmehānisma radīšanai šāda Līgumu slēgšana ir nepieciešama. Taču, lai turpmāk novērstu šādas neregulētas situācijas, ir jāizstrādā tiesību akti, kas paredzētu garantijas amatpersonām, kas iesaistījušās lēmumu pieņemšanā valsts interesēs saistībā ar kredītiestāžu pārņemšanu. Tiesību aktu izstrādei izveidojama darba grupa Finanšu ministrijas vadībā, iekļaujot pārstāvjus no Tieslietu ministrijas, Ekonomikas ministrijas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas. Turklāt jānorāda, ka līdzīgi atbildības ierobežojumi ir noteikti jau Finanšu un kapitāla tirgus komisijas amatpersonām un tās ieceltam pilnvarniekam Kredītiestāžu likuma 111.panta piektajā, sestajā un septītajā daļā. Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 111.panta piekto daļu Finanšu un kapitāla tirgus komisijas darbinieks un pilnvarnieks nav atbildīgs pret trešajām personām par zaudējumiem, kas tām radušies, darbiniekam pildot savus darba pienākumus vai pilnvarniekam izpildot savus uzdevumus. Šā panta sestā daļa nosaka, ka Finanšu un kapitāla tirgus komisija ir atbildīga par zaudējumiem, kas trešajai personai nodarīti ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas rīcību, pildot savas likumā noteiktās funkcijas, tikai gadījumā, ja Finanšu un kapitāla tirgus komisija ir tīši rīkojusies prettiesiski vai pieļāvusi rupju neuzmanību. Savukārt, minētā panta septītā daļa nosaka, ka Finanšu un kapitāla tirgus komisija ir atbildīga par zaudējumiem, kas trešajai personai nodarīti ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas darbinieka vai

DIENESTA VAJADZĪBĀM

9

EMZino_310311_MK; Informatīvais ziņojums „Par līgumu noslēgšanu ar valsts akciju sabiedrības “Privatizācijas aģentūra” valdes locekļiem saistībā ar to pieņemtajiem lēmumiem par akciju sabiedrību „Parex banka” un akciju sabiedrību „Citadele banka””

pilnvarnieka rīcību, pildot savus darba pienākumus vai uzdevumu, tikai gadījumā, ja darbinieks vai pilnvarnieks ir tīši rīkojies prettiesiski vai pieļāvis rupju neuzmanību.

2. Atbilstība normatīvo aktu prasībām par Latvijas Republikas finansiālu saistību uzņemšanos

Izvērtējot Līgumu noslēgšanas atbilstību normatīvo aktu prasībām par Latvijas Republikas finansiālu saistību uzņemšanos, jānorāda, ka Līgumu noslēgšanas rezultātā nodibinājušās iespējamās finansiālās saistības uzskatāmas par netiešām saistībām, jo nav paredzams, vai šo saistību rezultātā valstij radīsies finansiāli izdevumi un kādā apmērā. Nav paredzams, ka 2011.gadā varētu iestāties pret Aģentūras valdes locekļiem vērstu prasījumu (ja tādi tiktu pieteikti un atzīti par apmierināmiem) izpildes termiņi. Turklāt, ja minētās saistības iestātos nākamajos gados, tad ir paredzēts, ka Finanšu ministrija Līgumu izpildes rezultātā radušās netiešās saistības iekļauj nākamo gadu valsts budžeta likumprojektos. Turklāt šāds noteikums tika iekļauts arī 2010.gada 27.jūlija Ministru kabineta protokollēmumā (prot.Nr.38 80.§ 7.punkts) saistībā ar līgumu noslēgšanu starp Latvijas Republiku, Parex banku un Parex bankas valdes un padomes locekļiem par garantijām, ka tikmēr, kamēr valsts īsteno valsts atbalsta pasākumus saistībā ar Parex banku, valsts atlīdzinās visus iespējamus kaitējumus un izdevumus (atbilstoši līgumos noteiktajam) valdes un padomes locekļiem par trešo personu prasībām pret valdes un padomes locekļiem saistībā ar valdes un padomes locekļu pieņemtajiem lēmumiem Parex bankā. Tāpat arī saistībā ar līgumu noslēgšanu starp Latvijas Republiku, Citadeles banku un Citadeles bankas valdes un padomes locekļiem par garantijām, ka tikmēr, kamēr valsts īsteno valsts atbalsta pasākumus saistībā ar Parex banku, valsts atlīdzinās visus iespējamus kaitējumus un izdevumus (atbilstoši līgumos noteiktajam) valdes un padomes locekļiem par trešo personu prasībām pret valdes un padomes locekļiem saistībā ar valdes un padomes locekļu pieņemtajiem lēmumiem Citadeles bankā.

3. Līgumu projektā iekļautie būtiskie noteikumi

Svarīgs priekšnoteikums Līguma veiksmīgai darbībai ir Aģentūras valdes locekļu atbildības apdrošināšana. Līguma projekta E preambulā noteikts, ka Aģentūras valde apzinās, ka ir jāpieņem lēmums par Aģentūras valdes locekļu (apdrošināto personu) atbildības apdrošināšanu, noslēdzot attiecīgu atbildības apdrošināšanas līgumu starp apdrošināšanas sabiedrību kā apdrošinātāju un Aģentūru kā apdrošinājuma ņēmēju un paredzot, ka apdrošinātājam ir jāsedz visi zaudējumi, kas var rasties saistībā ar pret apdrošināto personu vērstām prasībām,

un ka apdrošinātajai personai vai Aģentūrai ir rakstiski jāinformē apdrošinātājs par šādām prasībām.

2009.gada augustā Aģentūra veica indikatīvu aptauju par iespējamo valdes civiltiesisko apdrošināšanu un tika saņemti provizoriski rezultāti, ar atrunu, ka katram apdrošinājumaņēmējam ir sava specifika, amatpersonu skaits un arī iespējamās atbildības. Pie dažādu apdrošināto risku apjoma un pašriskā, indikatīvā polises prēmija bija robežās no 14 900 EUR līdz 1 900 EUR. Tādējādi ir jāievēro iepirkuma likuma normas veicot atbilstošu iepirkuma procedūru. Tomēr, iespējams, ka saistībā ar Parex bankas restrukturizācijas projekta norisi, apdrošinātāji varētu uzskatīt šo darījumu par paaugstināta riska darījumu un noteiktu augstāku prēmiju. Analizējot IUB mājas lapā pieejamo un citu tirgus informāciju tika konstatēts, ka līdzīga rakstura apdrošināšanas produkti Latvijā ir maksājuši līdz 255 000 tūkstošiem latu. Tomēr jāatzīmē, ka šis apdrošināšanas veids Latvijas tirgū nav plaši izplatīts un katrs gadījums tiek vērtēts individuāli.

1. Līguma priekšmets

Latvijas Republika apņemas atlīdzināt Valdes loceklim jebkuru mantisku kaitējumu, turpmāk tekstā – Kaitējums, tai skaitā – izdevumus, zaudējumus, kompensācijas un citus maksājumus, kurus Valdes loceklim ir vai būs pienākums maksāt saistībā ar jebkuras trešās personas civiltiesisku prasību, turpmāk tekstā – Prasība, pret Valdes locekli saistībā ar Privatizācijas aģentūras valdes locekļa pienākumu izpildi, ievērojot Līguma 2.1.2.punktā noteikto, kā arī atlīdzināt Valdes loceklim izdevumus, kas tam radušies vai radīsies, aizstāvoties pret viņu vērsto Prasību, ietverot bez ierobežojuma izdevumus, kas rodas, saņemot juridisko palīdzību saistībā ar jebkuru trešo personu celto Prasību, turpmāk tekstā – Izdevumi.

2. Līguma citi būtiskie noteikumi

Kaitējums tiek kompensēts, ja Valdes loceklis ir rīkojies labā ticībā atbilstoši viņa rīcībā nodotajai vai citādi pieejamai informācijai un rīkojies akcionāru sapulces vai Ministru kabineta, vai Parex bankas restrukturizācijas procesos iesaistīto institūciju (amatpersonu) lēmuma ietvaros.

Kaitējuma kompensācija attiecas uz visiem Valdes locekļa pieņemtiem lēmumiem vai Privatizācijas aģentūras valdes lēmumiem, tajā skaitā Valdes locekļa veiktām darbībām vai parakstītiem dokumentiem, kas tieši vai netieši attiecas uz Bankām (Parex banku un Citadeles banku).

Kaitējuma kompensācija vispirms ir piesakāma apdrošinātājam saskaņā ar noslēgtās apdrošināšanas polises vai tās darbību pagarinošā dokumenta

~~NAV KLASIFICĒTS~~
~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

noteikumiem, un kompensācija ir izmaksājama tikai attiecībā uz to Kaitējuma summas daļu, kuru nekompensē apdrošinātājs;

Kaitējuma kompensācija netiek piemērota attiecībā uz jebkādam soda naudām, kas piemērotas Valdes loceklim kriminālprocesa vai administratīvā procesa ietvaros, vai kompensācijām, kas kriminālprocesa ietvaros Valdes loceklim ir jāmaksā cietušajai personai;

Kaitējums neattiecas attiecībā uz jebkādu kriminālo apsūdzību, kas vērsta pret Valdes loekli, gadījumā, ja Valdes loceklis ir atzīts par vainīgu ar spēkā stājušos tiesas spriedumu.

Valdes loceklim ir tiesības prasīt Kaitējuma un Izdevumu kompensāciju, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

- 1) Valdes loceklis ir veicis pasākumus, kādi ir nepieciešami, lai saņemtu atlīdzību atbilstoši jebkādai Privatizācijas aģentūras valdes locekļu atbildības apdrošināšanas polisei;
- 2) Valdes loceklis ir paziņojis Ministrijām par saņemto Prasību, kas viņa vērtējumā radīs pamatu Kaitējuma kompensācijai atbilstoši šim Līgumam;
- 3) Valdes loceklis ir veicis visas procesuāli nepieciešamās darbības, lai Ministrijas tiktu pieaicinātas kā lietas dalībnieks tiesvedībā, kas ierosināta sakarā ar Prasību;
- 4) Valdes loceklis pirms līgumu noslēgšanas, uz kuru pamata Finanšu ministrijai ir jāsedz Valdes loceklim Izdevumi, šādus līgumus un Izmaksas ir saskaņojis ar Ministrijām, iesniedzot līguma projektu un Izdevumus pamatojošus dokumentus līgumā noteiktajā kārtībā;
- 5) Valdes loceklis bez iepriekšējas rakstiskas Ministriju piekrišanas nav pilnībā vai daļēji atzinis Prasību, nav atteicies no sprieduma, ar kuru ir apmierināta Prasība, pārsūdzēšanas, nav vienojies ar trešo personu par izlīgumu saistībā ar Prasību vai citādu risinājumu, kas uzliek Valdes loceklim pienākumu veikt maksājumus trešajai personai vai izpildīt citas darbības trešās personas labā vai ar kuru Valdes loceklis pilnībā vai daļēji atzīst Prasību, vai pieļāvis, ka Valdes locekļa vārdā tiek veiktas iepriekš minētās darbības, kā arī nav vienojies par strīda, kas izriet no Prasības, nodošanu izskatīšanai šķīrējtiesā;
- 6) Valdes loceklis ir iesniedzis Finanšu ministrijai spēkā stājušos tiesas spriedumu par Prasības apmierināšanu ne vēlāk kā 5 (piecu) darba dienu laikā no minētā sprieduma spēkā stāšanās dienas;
- 7) Kaitējuma apmērs ir noteikts tiesas spriedumā, kas ir stājies likumīgā spēkā, vai izlīgumā, kuru Valdes loceklis ir noslēdzis ar trešo personu, ja par minētā izlīguma noslēgšanu Valdes loceklis ir saņēmis iepriekšēju rakstveida piekrišanu no Ministrijām.

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

12

EMZino_310311_MK; Informatīvais ziņojums „Par līgumu noslēgšanu ar valsts akciju sabiedrības „Privatizācijas aģentūra” valdes locekļiem saistībā ar to pieņemtajiem lēmumiem par akciju sabiedrību „Parex banka” un akciju sabiedrību „Citadele banka””

~~NAV KLASIFICĒTS~~

NAV KLASIFICĒTS
DIENESTA VAJADZĪBĀM

Ar šo Līgumu Valdes loceklis netiek atbrīvots no atbildības par savu kā valdes locekļa pienākumu izpildi Komerclikuma 173.panta izpratnē.

Ekonomikas ministrs

A.Kampars

Vīza:
Valsts sekretārs

J.Pūce

31.03.2011. 15:42
4132
Lore
67013207, Kaspars.Lore@em.gov.lv

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

13

EMZino_310311_MK; Informatīvais ziņojums „Par līgumu noslēgšanu ar valsts akciju sabiedrības “Privatizācijas aģentūra” valdes locekļiem saistībā ar to pieņemtajiem lēmumiem par akciju sabiedrību „Parex banka” un akciju sabiedrību „Citadele banka””

NAV KLASIFICĒTS